

Jette Rygaards dimissionstale

Taler

Jette Rygaard
Rektor på Vesthimmerlands
Gymnasium

Dato

26. juni 2026

Sted

Vesthimmerlands Gymnasium

1 Kære dimittender

Hjerteligt tillykke med eksamen.

5 **Indledning**

Jeres hukommelseslagre er – forhåbentlig – fyldte til bristepunktet og i den sidste måned har I for alvor sat turbo på arbejdsindsatsen. Det har ikke kun været let – ja, faktisk har det til tider været ualmindelig svært. Det er helt OK.

10 Ingen har lovet, at det skal være let at tage en uddannelse. Men der er mere på spil, end blot almindelig ”læringsfriktion” og ”ungdomssløvsind”.

Gennem de sidst år har vi alle vænnet os til, at vores hukommelse ligger i skyen og ikke i hovedet. Derfor er det svært, når den franske grammatik skal klares uden hjælpemidler. Eller når I er blevet mødt med en forventning om, at de

15 algebraske regler – altså de basale regler for løsning af ligninger – ligger på ryggraden. Den træning er I, og efterhånden vi alle, slet ikke gearet til.

Det er både godt og skidt. Det er skidt, fordi mange ting i hverdage bliver mere besværlige når de skal ”slås op” i den digitale hukommelse. Det er skidt ... eller

20 måske nærmest en katastrofe ... at vi alle bliver mere og mere mentalt dovne, når vi har AI lige her i lommen. Det er også skidt, fordi viden i hovedet, og ikke i skyen, giver det bedste fundament for at nytænke, være kreative og koble forskellige fagområder.

Men når vi “sætter stikket i” og bruger vores egen hjernekapacitet SAMTIDIG med at vi udnytter den kæmpe kapacitet, den digitale hukommelse og AI har, så kan man blive helt svimmel af at tænke på de muligheder det giver. Og det er

25 den positive side den teknologiske udvikling.

Og ja, jeg ved godt, at de afsluttende prøver, I netop har været igennem, overhovedet ikke bygger på den tankegang. Men det ER altså heller ikke specielt tidssvarende prøver vi stiller med på gymnasierne. Verden har udviklet sig – det har prøverne ikke! Og nej, prøver helt uden hjælpemidler er ikke nødvendigvis bedre og mere retfærdige end prøver med hjælpemidler. De tester bare noget andet. Prøver med brug af alle hjælpemidler – inklusive AI – vil helt klart kræve nytænkning af grundlæggende gymnasiale traditioner. Mon ikke vores nye regering vil ”ruske lidt” i gymnasiernes nedarvede ”hukommelseskultur” de kommende år. Det håber jeg, for tro mig ... ikke alt var bedre i gamle dage og AI er kommet for at blive!

Nostalgi er ikke en strategi

Teknologien ændrer ikke ved, at I med en studentereksamen har arbejdet på at fylde jeres hukommelseslagre med faktisk viden, SAMTIDIG med at I blevet trænet i at analysere, forholde jer til komplekse opgaver og til at være kreative i jeres løsningsforslag. Så uanset digitale teknologier har I nu et fantastisk udgangspunkt for jeres videre liv – og for at bidrage til udvikling af samfundet.

Det er bare SÅ godt, for vi har virkelig brug for det. Jeg tror vi alle kan fornemme den brydningstid vi lever i, hvor politiske, sociale, kulturelle og så selvfølgelig de teknologiske forandringer påvirker og forstærker hinanden. Det kan være svært at sætte ord på, hvad det egentlig er, der forandrer sig – og hvad det betyder for os – men jeg tror ingen er i tvivl om, at manipulation, løgne og demagogi er til stede i vores hverdag. Måske ovenikøbet i voksende omfang. Vi ser det i russiske troldefabrikker, i konspirationsteorier som QAnon og i digitale fællesskaber, hvor misinformation spreder sig som steppebrande.

Den virkelighed er I, gennem jeres uddannelse, blevet lidt bedre til at navigere i og ”stå op imod”. Det er vigtigt, for denne ”uorden” går ikke bare væk igen. Den ændrer verden. Det adresserede den canadiske premierminister Mark Carney i sin efterhånden berømte tale fra Davos under World Economic Forum. Her sagde han blandt andet: Den gamle verdensorden kommer ikke tilbage. Nostalgi er ikke en strategi. Men ud af bruddet kan vi bygge noget bedre, stærkere og mere retfærdigt.

70 Mark Carney talte selvfølgelig om en større verdensorden, men jeg er ikke i tvivl om, at hans ord også kan overføres til de mere nære forandringer. Så jeres opgave er givet: I skal være med til at bygge den nye verdensorden både på stor skala og i det nære.

75 Selvom vi lever i en brydningstid, så vil jeg bede jer stoppe op et øjeblik og se, at udviklingen på mange områder faktisk går i en positiv retning. Det glemmer vi ofte, fordi medierne har stort fokus fx på krige, som påvirker vores hverdag, et galoperende løbsk klima, som vi ikke kan styre og et væld af undersøgelser, der peget på mistrivsel blandt danske børn og unge.

80

Men hvis vi skraller mediernes lag væk, så “er det ikke så ringe endda” og vi har også grund til håb og optimisme. Den svenske læge og professor i international sundhed Hans Rosling, dedikerede hele sit liv til at bekæmpe uvidenhed om verdens sande tilstand gennem data og statistikker – og dermed bekæmpe

85 mediernes påvirkning af vores opfattelse af verden.

Roslings påstand var, at selvom verden er fuld af store problemer, er de nærmest alle sammen i bedring. En af hans undersøgelser viste, at selv FN’s førende eksperter ofte svarede mere forkert end chimpanser, der svarede tilfældigt. Lad mig give et eksempel: Hvor mange af verdens ét-årige er blevet vaccineret for en sygdom? Svaret er – hold nu fast – 80% (!!! Hvilket også overraskede mig). Ud af tre svarmuligheder (20%, 50% og 80%), svarede kun 13 % af FN-eksperterne rigtigt.

95 De mirakler, vi har udført de sidste 50 år, drukner let i de negative historier. Og faktisk er AI også et af miraklerne. Her tænker jeg ikke på, at det kunne opfattes som et mirakel, at chatbotten har kunne løse jeres opgaver... det har faktisk tværtimod været ret destruktivt for jeres læring, som I selvfølgelig godt ved. Men jeg tænker fx på, at AI kan gennemgå alle røntgenbilleder og give en indikation af, om der er brud på en knogle. Hvis AI-dommen er nej, kan patienten tage hjem uden flere timers ventetid i modtagelsen på hospitalet. Det er da en virkelig kvalitetsforbedring af vores sundhedsvæsen, også selvom en menneskelæge skal se billederne igennem dagen efter, og måske finder fejlvurderinger fra AI.

105

Min pointe er ikke, at vi skal være ligeglade med krigen i Ukraine, hvor der kæmpes på femte år, på et højspændt forhold mellem Iran og USA eller på den

110 skræmmende glohede varmekuppel, der lige nu indkapsler Europa. Det er dybt
bekymrende både for de mennesker, der er direkte ramt, og for resten af verden.
Pointen er, at vi skal turde tro på fremtiden.

115 Den positive udvikling skal videreføres, og derfor skal I fortsætte jeres
uddannelse herfra. I behøver ikke tage både tre og fire sabbatår – vi har nemlig
brug for jer allerede nu :-) – og I skal uddanne jer i netop den retning, I gerne vil.
Vi uddanner ikke alene til specifikke jobs. Jeg er klar over, at der er mangel på
nogle faggrupper og ikke på andre, men uanset hvilken I vælger, udgør
uddannelse grundpillen for den gode udvikling af samfundet og dermed for
vores liv. Det kræver mere viden at leve i samfundet end det gjorde for 50 år
120 siden, og det kræver endnu mere viden at fortsætte den positive udvikling... så
det går bare ikke at blive mentalt doven!

Men... jeg har også hørt, at chatbots kan agere kæresten og at flere unge snakker
med chatbots om de svære ting i livet. Så er mit spørgsmål straks: Hvor er
125 kæresten, vennerne og fællesskabet af kød og blod? Er AI også ved at skabe en
form for social dovenskab?

Fællesskab

130 På gymnasiet har I oplevet et stort fokus på fællesskaber og for mange af jer, har
det været nogle intense år. I har deltaget i VHG på tværs, aktivitetsdage,
gymnasiefester – alt sammen ”sat i søen” fordi I som elever efterlyser fælles
aktiviteter, så I kan danne fællesskaber på tværs af klasser og årgange.

135 Og I er gode til det. Lige fra I var helt små, har I lært, at “alle må være med i
legen” – ingen må holdes udenfor. Det kan vi godt mærke her på gymnasiet.
Selvom vi godt kan glemme det, er fællesskabet ikke noget der er her på
gymnasiet. Det er noget I skaber, mens I er elever her.

140 Men jeg ved også, at det ikke altid er så let, som det lyder. For de store
fællesskaber – dem vi arbejder så intenst på at skabe, de fællesskaber, som vi alle
godt ved har været fundamentet for jeres trivsel på gymnasiet – dem oplevede vi
også, at det kunne være svært for jer at træde ind i. Hvorfor var det så svært bare
145 at møde op, når elevrådet organiserede fredagscafeer eller når mediefagseleverne
lavede filmgalla? ”Arbejdet kalder” er ét af de oplagte svar, men det er nok ikke

hele forklaringen.

150 For nogle måneder siden hørte jeg et foredrag af filosofen Christian Hjortkær, lærer på Silkeborg Højskole. Han havde bedt sine højskoleelever om at skrive de ord op, der karakteriserer den gode højskoleelev. Det blev til en lang række positive ord, som hver især var ét element af hvad en højskoleelev kan være. Tilsammen udgjorde de et idealbillede, som det stort set er umuligt for den
155 enkelte at leve op til.

Egentlig fortæller Christian Hjortkærs undersøgelse, at det at indgå i de store fællesskaber – fx gymnasiefællesskaber – stiller krav om at I skal være “den bedste side af jer selv”. I skal passe ind og være en slags idealelev. Og indimellem
160 bliver det bare for meget at skulle leve op til idealet. Så får man lyst til at trække sig.

Der er ikke tvivl om, at det store VHG-fællesskab I har været med til at skabe, har en kæmpe værdi. Men I har også brug for små fællesskaber, hvor der er plads
165 til alle jeres forskelligheder, jeres fejl og hvor I kan være jer selv. Jeg ved godt, at små grupper – vi kunne kalde dem klikker – har været i uddannelsesunåde i mange år, men ikke desto mindre er det i de små fællesskaber vi kan “lade op” og hvor vi kan finde åndehullerne.

170 Mon ikke I, i årene der kommer, vil holde kontakt til hinanden i mindre grupper. Christian Hjortkærs bud er, at I vil mødes i grupper på mellem fem og syv mennesker. I en gruppe af den størrelse, kan I sige tossede ting, opføre jer lidt tåbeligt, blive tilgivet og derfor være trygge. Og når I næste år kommer til StudeHEBE som ”pensionister”, kommer I garanteret dumpende i små grupper
175 af fem-seks-syv kammerater.

Det danske band APHACA holdt i år nytårstalen på DR’s Deadline. Deres budskab var simpelt: “Find dit eget band. Hvad end din virkelighed er, så vælg hinanden.” De udpegede fællesskab som nøgleord for 2026 og bad om et år
180 hvor vi ikke lover perfekte udgaver af os selv, hvor vi er nysgerrige på mennesker omkring os og hvor vi bliver ved med at drømme. Selvom himlen brænder over os, må vi ikke give slip på hinanden.

Så nu, hvor jeres tid på gymnasiet er rindet ud, skal I skabe jeres eget band. I skal
185 vælge hinanden og holde fast i de nærmeste venner – jeres band.

Afslutning

190

I en verden, hvor teknologiske forandringer vil ændre vores liv på måder, som vi har svært ved at forestille os og hurtigere end vi kan drømme om, ja, giver det så mening – vil nogen nok spørge mig – at I skal modarbejde friktionen og den mentale dovenskab? Giver det overhovedet mening at uddanne sig? Alt kan jo

195 se anderledes ud om et år og AI har svaret på næsten alt. Har I overhovedet brug for hinanden, når en altid nærværende ven ligger i lommen?

Spørgsmålene er både retoriske og dumme. Selvfølgelig skal I fortsat stille spørgsmål til hvad der sker omkring os, vise jeres holdninger og uddanne jer.

200

Lige nu er verden blød og delvis smeltet, og det betyder, at I kan være med til at forme den på ny. Det skal I gøre sammen i store fællesskaber og små klikker uden at lytte til de mange der fortæller, at ”alt var bedre i gamle dage”. Det passer simpelthen ikke!

205

Tak for nogle dejlige år sammen. Jeg er helt tryk ved at sende jer ud i verden, for at forme den nye verdensorden.

Endnu engang kæmpe tillykke til jer

210

Kilde

Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler og producent

Kildetype

Digitalt manuskript

215

Tags

Translokations-/dimissionstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jette-rygaards-dimissionstale-2026>

220